

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Quatuor errores contra hunc finem. cap. 14.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

Scopus concionis initio explicandus.

fortis viri est, sed inermis. Præter hæc maximè putarem è re, esse tum Concionatoris, tum auditorum ipso dicendi initio exponere, quidnam illud sit, quod persuadere velis, vt iam tum Auditor incipiat, vel affici, vel saltem eo cogitationem dirigere, quo Concionator orationem conuertit: Quem locum habere in meditatione illud præludium, quod noster B. P. Ignatius in libro exercitiorum spiritualium vocat Petitionem eius rei, quæ meditando assequi cupimus, docetque tantum habere momenti, vt ex ea pendeat meditationis fructus, eundem arbitror plañe in Concione locum habere, vt Concionator sibi populoque proponat, non solum qua de re sit dicendum, sed ad quid persuadendum, & efficiendum tota illa dictio referatur. Hoc ipsum & ratione, & experientia magistra didici, summi esse momenti. Sicut enim vagetur necesse est nauta, cui soluenti non certus propositus est portus, quem prius animo, quam remigio capiat, contra vero recta tendat, qui quò tendit, initio non ignorat, ita & orator & audientes celerius peruenient, quando intelligunt, quo eundum sit, eoque à principio properabunt. Certè qui in incertum verba disperdunt, videntur mihi ad inane auram rete prædicationis extendere, quod si fortè aqua rete contingat, eos cum Vgone Cardinale crediderim, non pisces, sed ranas expiscari coaxantes, qui si ea re contenti sint, citra animorum permotionem, intelligant se etiã Ethniorum Rhetorum, & iudicio, & exemplis condemnari, nedum Sanctorum Patrum autoritate explodi.

Quatuor errores contra finem persuadendi.
 Cap. XIV.

In tota concione persuasio locum habeat.

His ita constitutis, facile quis intelliget, Quatuor præteris errores aliquorum, qui ab his quæ dixi, hoc est vera concionantis lege longè aberrant. Primo nullo modo placeat, quod plerique faciunt, vt in tota priore concionis parte quæstio aliqua speculativa tractetur, non ad persuadendum, quidpiam accommodata, sed quæ soli seruiat menti pascenda, & in posteriore dein aliqua afferantur documenta moralia. Nam & prior pars quoad eius fieri potest, debet ad persuasionem dirigi, vt simul intellectus doceatur, & afficiatur voluntas. Si autem tota pars prior in speculationibus consumatur ad informandos mores, quod est caput rei, parum relinquitur spatij, idque solum, quo defatigati auditores non nisi concionis finem

finem expectant. Secundo peccant contra hoc primum preceptum hi, qui in vna concione plures materias, & varias proponunt, quæ quidem licet de moribus sint, & ad persuadendum etiam singula accommodata, & ab ipso Oratore etiam cum energia proponantur, vt velit eas persuadere, tamen propter multitudinem, ac varietatem fit, vt quamuis cuncta singillatim placeant, tamen quia multa ac varia sunt, nec ad vnum, aliquem scopum tendentia non facile hæreant, nec habeat auditor, quod arripiat certum, vnde eueniat ei quod Cani, qui plures lepores persequitur, nullum præhendit. Qui vult persuadere debet vnum aliquid vel certè pauca determinare, quæ persuadeat, & ad ea premenda argumentationes amplificandique modos adhibere, denique Animos auditorum ad aliquid certum accendere, Ita fiet vt auditor aliqua in re persuasus discedat. Tertio multò minus probatur illorum opinio, qui nisi concionem superflue referant multarum doctrinarum subtilitatibus, & explicatione scripturarum multiplici, ac plurimis Patrum testimonijs, nunquam sibi satisfaciunt, hoc enim finem Concionatoris planè euertit; siquidem cum is finis sit persuadendo bonos melioresvè reddere auditores, satis experimento constat, nec quæ dicuntur apta esse, nec posse tam multa populum comprehendere: tum vero id eueniat necesse est, quod Greg. ait, vt quia multa retinere non valent, simul amittant omnia. Medici sanè corporum (idem subdit) pannos infirmitatibus stomachis ponunt, apto quidem medicamento, sed subtiliter liniunt, ne si repleti multo medicamine fuerint, infirmitatem stomachi non roborantes adiuuent, sed opprimentes grauent. Deinde vero aliud est alloqui viros doctos in Academijs, aliud in concione promiscuam multitudinem, illi docentur, hæc magis moueri debet, vbi reconditam affectantes doctrinam sæpè non intelliguntur. Quarto perniciosior adhuc est eorum error, qui concionem multis Rhetorum flosculis ineptè pingunt, periodosq; rotundant, verba selectissima & exquisita, vnde cumque colligunt, descriptiones leuissimas, montium, auroræ, animalium poetico more conficiunt, & hac ratione historiam Euangelicam percurrunt, amplificant Pharisæorum crimina, inuehuntur in Scribas, cum interim etiam si moralia attingant nihil proficiant. Ita magno illi quidem cum artificio, sed reuera alieno, & putido, cum magno labore, sed absq; vilo fructu, oratione composita, sed cui nihil certi sit ad persuadendum propositum, Sanè declamant, & possunt dici egregij decla-

An sit vtile
varias in eadē
concione
materias tra
ctare.

Multiplex
doctrina po
tius obest.

Lib. 1. in
Ezech. Ho
mil. 11.

Concio ma
gna ex parte
ex flosculis,
non persua
det.

decla-

declamatores, sed præterea nihil, & vt breui dicam, vt quidam dixit, in magnò vitio multum laborant.

Tria Concionatoris officia. Cap. XV.

AD finem persuadendi officia Oratoris assumi debent, quæ tria esse docuerunt omnes Rhetores, & eadem esse concionatoris, & certum per se est, & docet Aug. dum illâ Ciceronis sententiam recipit, ita dicere debere eloquentem, vt doceat, vt delectet, vt flectat; & docere necessitatis esse, delectare suauitatis, flectere victoriæ: ac primum quidem magis esse in rebus affirmat, duo reliqua, in modo dicendi. Hæc autem tria eo tendunt (ait idem) vt intelligenter, vt libenter, vt obedienter audiatur: vnde Augustinus eodem libro cap. 12. & 13. Orator (ait) debet docere, delectare, flectere, Docere propter ignaros, delectare propter plurimos fastidientes veritatem, non adiungatur dicendi suauitas, mouere propter duritiam, Et doctrina est omnino necessaria quia ignorata agi non possunt, Delectare vero non est necesse nisi ad attentionem auditoris fastiditatis & mouere ad tollendam duritiam cordis. ¶ Inter hæc tria præcipuum est mouere; id est animos ad id, quod volumus flectere, hoc enim est persuadere, & victoriam consequi. Sit exemplum Augustini, qui de se ipso, cum in Cæsarea Mauritanie contra graue quoddam illius loci vitium concionem haberet, egi quidem (inquit) granditer quantum valui, non tamen egisse aliquid me putauit, cum eos audirem acclamantes, sed cum silentes viderem; Acclamationibus quippè se doceri, ac delectari; flecti autem lacrymis indicabant: quas vbi aspexi, immanam illam consuetudinem deuictam antequam re ipsa ostenderent credidi. Moxque sermone finito ad agendas Deo gratias corda atque ora conuerti, & ecce octo vel amplius anni sunt, propitio Christo, ex quo ibi nil tale tentatum est. ¶ Primum verò locum obtinet docendi munus, sine quo duæ reliquæ partes parum omnino vel nihil prodesse, & perinde esset ac si quis ornatam mensam pararet, nec cibaria quantum satis esset apponeret. Sit concionator vt Domini villicus impertiens vicium omnibus domesticis, cum enim oratio ad persuadendum tendat, ipsum intellectum ante omnia per doctrinam illustrari necesse est, sed quid est docere? plane non est id, quod modo damnauimus ingenij sui inutiliter commeta depromere, variorum doctrinarum copiam, sylvamque congerere, non est Philosophi-

Docere quid sit.

Exemplum Augustini. 4. de Doct. Chr. c. 24.